

RUPERT SHELDRAKE

Cambridge'de tabiat bilimleri, Harward'da felsefe okudu. Doktorasını biyokimya dalında Cambridge'de yaptı. Cambidge Clare College ve Royal Society'den araştırma bursları aldı. Altmışın üzerinde araştırması ve birçok kitabı var. Dogs Tht Know When Their Owners Are Coming Home (Sahiplerinin Eve Yaklaştığını Bilen Köpekler) adlı en son yayınlanan kitabı bestseller oldu. Karısı ve iki oğluyla beraber Londra'da yaşıyor. Sheldrake.org adlı bir web sitesi var.

kaknüs yayınları: 212
psikoloji: 8

isbn: 975-975-6698-92-1
yayıncı sertifika no: 11216

1. basım; 2004, istanbul
2. basım; 2020, istanbul

kitabın özgün adı: the sense of being stared at
copyright©2003 by Rupert Sheldrake
All rights reserved
kitabın adı: biri beni gözetliyor
yazarı: rupert sheldrake
ingilizce aslından çeviren: orhan düz
türkçe yayın hakları: kaknüs ajans©2004

redaksiyon: seda çiftçi
teknik hazırlık: mustafa sabri saldamlı
kapak düzeni: kaknüs ajans
iç baskı: alemdar ofset
cilt: çevik matbaacılık

bütün yayın hakları saklıdır.
bu kitap telif sahibinin izni olmaksızın kısmen ya da tamamen yeniden basılamaz,
herhangi bir kayıt sisteminde saklanamaz, hiçbir şekilde elektronik, mekanik,
fotokopi ya da başka türlü bir araçla çoğaltılıp iletilemez.

kaknüs yayınları

kızkulesi yayıncılık ve tanıtım hiz.

merkez: mimar sinan mah., selâmi ali efendi cad., no: 33, üsküdar, istanbul

tel: (0 216) 341 08 65 kitap@kaknus.com.tr

dağıtım: çatalçeşme sk., defne han, no: 27/3, çağaloğlu, fatih, istanbul

tel: (0 212) 520 49 27 satis@kaknus.com.tr

www.kaknus.com.tr

    /kaknusyayinevi

Rupert Sheldrake

BİRİ BENİ GÖZETLİYOR

*İnsan Aklının Gizemli Güçleri:
Nazar, Büyü, Telepati,
Gelecekte Haber Verme ve Daha Fazlası*

Türkçesi:
Orhan Düz

William Barrett, Henry Sidgwick, Frederic Myers, Edmund Gurney,
Eleanor Sidgwick, John Dunne, Joseph ve Louisa Rhine ve insanın
açıklanamayan yetenekleri üzerine araştırma yapan diğer öncü
şahsiyetler anısına....

İçindekiler

Önsöz.....	7
GİRİŞ: Yedinci Duyu ve Genişleyen Zihin	13
Altıncı Duyu ve Yedinci Duyu	19
I. KISIM: TELEPATİ	
1. Düşünceleri ve Niyetleri Sezmek.....	39
2. Laboratuvarında Düşünce Aktarımı	67
3. Telepatik Çağrılar	89
4. Uzak Ölümler ve Sıkıntı	103
5. Niyetlerin Uzaktan Etkileri	123
6. Telefon Telepatisi	139
7. Telepatinin Evrimi.....	159
II. KISIM: DİKKAT GÜCÜ	
8. Gözetlenme Duygusu	177
9. Gözetim ve İhtiyat	193
10. Hayvan Duyarlılığı.....	205
11. Gözetlenme Duygusu Üzerine Yapılan Deneyler	227
12. Nazar ve Rasyonalizmin Yükselişi.....	249
13. Görüntüler Beyinde mi Yoksa Göründükleri Yerde midir?	267

III. KISIM: UZAĞI GÖRME VE GELECEĞİN İŞARETLERİ	
14. Uzağı Görme	287
15. Hayvan Önsezileri	301
16. İnsan Önsezileri.....	315
17. Önbişisi Araştırmak	329
IV. KISIM: YEDİNCİ DUYU NASIL İŞLER?	
18. Genişleyen Zihin ve Modern Fizik	349
19. Zihinsel Alanlar	365
EKLER	
EK A: Araştırmalara Nasıl Katılacaksınız?	379
EK B: Deney ve Araştırmaların Ayrıntıları	391
EK C: Görüş Üzerine Erken Döneme Ait Teorilerin Kısa Bir Tarihçesi	425
Bibliyografya	433
Konu İndeksi	445
İsim İndeksi	455

Önsöz

İnsan ve hayvan doğası hakkında anlamadığımız pek çok husus var. Bu kitap sadece, zihnimizi açıp anlama çabası gösterdiğimiz taktirde ödül olarak yeni bir bilgiye kavuşacağımız inancından doğdu. Gözardı edilmiş ipuçları dört yanımızı sarmış durumda. 17. ve 18. yy filozoflarının düşüncelerinde kök salmış önyargılar, sorgulama ve araştırmayı nesiller boyu engelledi. Sonuç olarak, insan ve hayvanın biyolojik yapısı hakkında bizim için keşfedilecek çok husus var.

Seven Experiment That Could Change The World (Dünyayı Değiştirecek 7 Deney, 1994) ve Dogs That Know When Their Owners Are Coming Home (Sahiplerinin Eve Yaklaştığını Bilen Köpekler, 1999) adlı kitaplarımda da gösterdiğim gibi, nispeten basit deneyler bu yeni bilimsel keşif evresinde çok büyük katkılar sağlayabilir.

Bu kitapta, telepati, gözetlenme duygusu ve önsezi gibi insanın açıklaması olmayan yeteneklerinin normal ötesi de-

ğil, biyolojik yapımızın bir kısmını oluşturan normal olgular olduğunu savunuyorum. *Dogs That Know When Their Owners Are Coming Home* (Sahiplerinin Eve Yaklaştığını Bilen Köpekler) adlı kitabımda, açıklaması olmayan bu yeteneklerin hayvanlar âleminde hayli yaygın olduğunu gösterdim. Köpek, kedi, at ve papağan gibi en iyi tanıdığımız hayvanların bir kısmı, bu yetenekleri sergilemektedir. Her ne kadar bizler genelde onlar kadar duyarlı olmasak da, bu yetenekleri diğer pek çok hayvan türüyle paylaşıyoruz. Evrimsel mirasımızın bu yanlarını kısmen kaybettik veya ihmal ettik. Bu yetenekleri gözardı etmek yerine araştırırsak, bizleri birbirimize ve çevremizdeki dünyaya bağlayan görünmez bağları ve zihnimizin doğasını daha iyi anlarız.

Bu kitapta, açıklaması olmayan insani yetenekler üzerinde odaklanmakla birlikte, *Dogs That Know When Their Owners Are Coming Home* adlı kitabımda tartışılan yeteneklerle ilgili araştırmaları esas aldım. Elinizdeki kitap insanın açıklaması olmayan insani yetenekleri hakkında yazılmış diğer kitaplardan çeşitli açılardan farklıdır. Birincisi, elinizdeki kitap biyolojiyi ve hayvan davranışını temel almaktadır, telepati ve açıklaması olmayan diğer yetenekleri biyolojik, hayvanî doğamızın çehreleri olarak görmektedir.

İkincisi, bazı kitaplar ya yaşanmış öyküleri bir araya getirmekte ya da laboratuvarında test edilmemiş herşeyi dışlayan katı bir deneysel yaklaşım sergilemektedir. Ben bu iki yaklaşımı birleştirdiğime inanıyorum. Bu kitap, kişisel deneyimlerden oluşan hikâyelerden yola çıkmakla birlikte, vakıya ışık tutabilecek deneyleri de mümkün mertebede ele almaktadır.

Üçüncüsü, insanın açıklaması olmayan yetenekleri hakkındaki bilimsel araştırmanın çok basit bir şekilde yapılabileceğini gösteriyorum. Ek A'da, okuyucuların kendi başarılarına söz konusu araştırmayı yapabilecekleri çeşitli yolları gösterdim.

Dördüncüsü, her ne kadar ele aldığım olguların halihazırda açıklaması olmasa da bunların doğaları gereği açıklanamaz olduğunu düşünmüyorum. Elinizdeki kitap boyunca, bu yeteneklerin araştırılmasının insan ve hayvan zihninin mahiyetine dair yeni bir anlayışa kapı açacağını savunuyorum. Zihnin beyinle sınırlı olduğunu düşünmek yerine, onun, beyin ve bedenin çok ötesine uzanan geniş etki alanları içerdiğini öne sürüyorum.

Bu kitap çok sayıda insanın yardımını alarak, 15 yıldan fazladır yürütmekte olduğum araştırmayı özetlemektedir. 5000'den fazla insanın kişisel deneyimlerini ve hayvanlarla ilgili gözlemlerini içeren vakıa hikâyeleri veri bankama katkıda bulundu. Hayvan terbiyecileri, çiftçiler, veterinerler, doğa bilimcileri, avcılar, vahşi doğa fotoğrafçıları, evcil hayvan sahipleri, nezaret memurları, askerler, dedektifler, öğretmenler ve savaş sanatlarını icra edenler de dahil olmak üzere yüzlerce insan, ben veya araştırmacı arkadaşlarımla yaptığı mülakatlara katılmak suretiyle bu araştırmaya yardımcı oldu. 1600'den fazla insan, rastgele yürüttüğüm aile incelemelerine yanıt verdi. 2000'den fazla insan kendi deneyimleri hakkındaki anketleri doldurarak araştırmama katkıda bulundu. Ayrıca 20.000'den fazla insan deney niteliğindeki testlere katıldı. Tüm bu insanlara yardımlarından dolayı teşekkür ediyorum. Onlardan bazılarının isimlerini kitapta zikrettim.

Araştırma ekibimle birlikte pek çok deney kendimiz gerçekleştirdik. Diğer pek çok deney de düzinelerce bağımsız araştırmacı tarafından çoğunlukla kolejlerde ve üniversitelerde yapıldı. Ayrıca 50'den fazla öğrenci, kitaplarımda ve web sayfamda önerilen bilimsel deney tasarımlarına dayalı araştırma projelerini yürüttü. Deneylerinden elde ettikleri bilgileri ve raporları bana gönderme nezaketinde bulunan tüm bu insanlara teşekkür ediyorum. İncelemeleri ve raporları yürüten, deneyleri yapan ve benim adıma her tür bilgiyi toplayan araştırma ekibime büyük minnet borçluyum. Lancashire'daki Pam Smart, bilgisayar tabanlı veri bankamın oluşturulmasında, web siteme gelen pek çok e-mail'e cevap verilmesinde ve telefon telepatisi konusunda yüzlerce deneyin düzenlenmesinde başlıca sorumluluğu üstlendi. Sekreterim Cathy Lawlor'la birlikte Jane Turney ve Katy Barber, Londra'da bana yardım ettiler. Zürih'te Susanne Seiler, Kaliforniya'da David Jay Brown, New York'ta Helen Robinette, Moskova'da Nina Nikolaeva ve Atina'da Socrates Seferiades benim için çalıştı. Hepsine candan teşekkür ederim. The Free University of Amsterdam'da istatistik dalında yardımcı profesör olan Jan van Bolhuis, istatistiksel metodolojiler konusunda bana önerilerde bulundu ve benim için çok sayıda istatistiksel analiz yaptı. Sabrını, titizliğini ve nezaketini takdirle anıyorum. Matthew Clapp, Georgia Üniversitesi'nde öğrenciyken 1996'da www.sheldrake.org adresindeki web sitemi kurdu ve mesleki görevlerinin artık devam etmesini imkânsız kılacak denli ağırlaştığı 2002 yılının başına kadar sitenin yöneticiliğini yürüttü. Tüm bu süre boyunca site hizmetlerini ücretsiz gerçekleştirdi, tıpkı Hamburg'daki Alman site yö-

neticim Helmut Lasarcyk gibi... Helmut ayrıca yüzlerce vakıa hikâyesinin ve diğer yazışmaların tercümesini yaptı. Her ikisine de şükranlarımı sunuyorum.

Bu kitapta anlatılan araştırma, Torontolu merhum Ben Webster'ın mali desteği, New York'taki Lifeebridge Vakfı, Kaliforniya'daki Noetik Bilimler Enstitüsü, Portekiz'deki the Bial Vakfı, Hollanda'daki Fred Vakfı'nın bağışları ve Connecticut, Old Greenwich'deki Evelyn Hancock'un hediyeleri sayesinde mümkün olmuştur. Onların cömertliğini takdirle karşılıyorum.

Bu araştırma boyunca çok sayıda cesaret verici tartışmalarda bulundum ve pek çok insanın yorum, eleştiri ve tavsiyelerinden istifade ettim. Bu bağlamda özellikle şu isimleri anmak istiyorum: Ralph Abraham, Hunter Beaumont, John Beloff, Dick Bierman, John Brockman, Christopher Clarke, Larry Dossey, Lindy Dufferin ve Ava, Brenda Dunne, Leni Erikson, Sally Rhine Feather, Peter Fenwick, Jan Fjellander, David Fontana, Mathew Fox, Robert Freeman, Alan Gauld, Franz-Theo Gottwald, Anne Harrison, Renée Haynes, Bert Hellinger, Myles Hildyard, Rupert Hitzig, John Hubbard, Nicholas Humphrey, Francis Huxley, Diana Issidorides, Theodore Itten, Robert Jahn, Jürgen Krönig, David Lorimer, Betty Markwick, Katinka Matson, Robert Matthews, Elizabeth Lloyd Mayer, Terence McKenna, John Michell, Guido Mino di Sospiro, Aimée Morgana, Robert Morris, Roger Nelson, Charles Overby, John Palmer, Guy Lyon Playfair, Wyllys Poynton, Dean Radin, Anthony Ramsay, John Roche, Miriam Rothschild, Janis Rozé, George Sassoon, Gary Shwartz, Edward st. Aubyn, Marilyn Schlitz, Stephan

Schmidt, Giuseppe Sermonti, Ian Stevenson, Harris Stone, James Trifone, Barbara Valocore, Mario Varvoglis, Ian ve Victoria Watson, Zofia Weaver ve Goetz Wittneben. Ayrıca eşim Jill Purce ve oğullarımız, Merlin ve Cosmo sadece yeni deneyler yürütmekte ilk başvurulan katılımcılar olmakla kalmayıp pek çok açıdan bana yardımcı oldular. Bu kitabın müsveddeleri üzerinde öneride bulunan ve yorum yapan herkese teşekkür ediyorum, bilhassa David Christie-Murray, Ted Dace, Montague Keen, Aimée Morgana, Guy Lyon Playfair, George Sassoon ve Pam Smart'a. New York'taki Crown Publishers'ın editörü olan Kristin Kiser'den daha iyi bir editörün olabileceğini sanmıyorum. Merlin Sheldrake'e Şekil 11.5 ve 18.2'deki şemaları çizdiği için müteşekkirim. İllüstrasyonları kopyalama izni verdikleri için de Aimée Morgana (Şekil 1.1), E.N. Willmer malikanesi (Şekil 10.2), Max Velmans ve Routledge Publishers (Şekil 13.2), Dean Radin (Şekil 17.1) ve Dick Bierman'a (Şekil 17.2) teşekkür ediyorum.

GİRİŞ

YEDİNCİ DUYU VE GENİŞLEYEN ZİHİN

Çok yakın olduğum iki kız evladımın telepati kurduğuma uzun süredir inanıyorum. Telefon çalmadan hemen önce onları düşünmeye başlıyorum. Bunu arkadaşlarımla da yaşıyorum. Telefonu açtığımda onlara her zaman “Ben de şimdi seni düşünüyordum” diyorum. (Janet Ward)

Leto Seferiades kız bebeğiyle aynı odada uyuyordu:

Tamamen uyanık ve birşey beklercesine tetikte bir halde birden kalktum. 6 aylık bebeğimin pencerenin dibindeki karyolasında huzur içinde uyuduğunu görebiliyordum. Sonra içimden gelen bir ses bebeğimin karyolasında rahat olup olmadığını kontrol etmemi söyledi. Karyolaya yaklaştığımda; ses, acil bir emir gibi, karyolayı hemen pencereden uzaklaştırmamı söyledi bana. Karyolayı tuttum ve odanın içine doğru bir adım çekmiştim ki, ağır, ağaçtan perdelik ve kornişler yerinden çıkıp tam da karyolanın olduğu yere düşüverdi!

William Carter, 1951'de Malaya'da anti-tetörist bir operasyonda Gurkhas devriyesine önderlik ederken, az önce terk edildiği belli olan bir kampa rastladı.

Çevredeki kalıntı ve parçaları incelerken, içimde birisinin beni izlediğine dair esrarengiz bir his uyandı. Tehlikede olduğum duygusuna kapıldım. Sanki bir şey boynumun arkasını sıkıyor-muş gibi hissettim. Çevreme baktım ve orada, 20 metre uzaklıkta, kepinde kırmızı bir yıldız bulunan üniformalı bir adamın bana sert sert baktığını gördüm. Silahını omuzuna doğru kaldırıyordu, ikimizden birinin öleceğini biliyordum. Ondan önce ben ateş ettim, böylece bu hikâyeyi sizlere anlatmak üzere hayatta kaldım.

Carter, gözetlenme duygusunun varlığından hiç şüphe etmediğini söylüyor. “Eğer gözetlendiğimi hissetmeseydim bugün hayatta olmayacaktım.”¹

Telepati, öneziler ve gözetlenme duygusu halihazırda bilimsel açıdan açıklanamayan olgulardır. Gerçekte bu hislerin varlığı tartışmalıdır. Görünüşe bakılırsa vardırlar, ama halihazırda bilimsel açıdan bilinen olası tüm kuvvet, alıcı ve bilgi aktarım türlerine göre bu çeşit hislerin var olmaması gerekmektedir. Gerçi temel ilkeler hakkındaki bilimsel anlayışımız az veya çok eksik değil midir? Tüm büyük sorular cevaplandırılmış mıdır? Bazı bilim adamları bunların cevaplandırıldığını düşünmektedir.² Öte yandan bu olgular gerçekten vuku buluyorsa, o zaman bu, halihazırdaki bilimin eksik olduğunu göstermektedir. Söz konusu olgular bilim camiası içinde dikkate alınır, bunun sonuçları devrimsel nitelikte olur. Bu olgular, zihin ve beyin, insan ve hayvan doğası, uzay ve zaman hakkındaki fikirlerimizi zenginleştirecektir.

¹ Matthews (1996).

² Horgan (1996)

Bu kitapta pek çok kanıt öne sürdüm ve telepati, gözetlenme duygusu ve önsezinin hem köpek ve kedi gibi hayvanlarda hem de insanlarda gerçekleştiğini gösteren son araştırmaları özetledim. Söz konusu olgular, “paranormal” veya “doğüstü” değil, bilakis normal ve doğaldır, biyolojik yapımızın bir parçasıdır. Farklı gruplardan insanlar bu olgulara farklı isimler vermektedirler. Bazıları bunları “psyche” veya ruha ilintili anlamında psişik diye adlandırmakta veya kısaca “psi olgular” diye nitelendirmektedir. Bazıları da duyuötesi algı, EXTRASENSORY PERCEPTION veya kısaca ESP (extrasensory kelimesindeki extra eki modern İngilizce’deki “ilave” anlamında değil, Latince aslındaki gibi “öte” anlamında kullanılmaktadır) türleri diye tanımlamaktadırlar. Bazıları bu olguları normalötesi anlamında “paranormal” (Yunanca’da para “öte” anlamına gelmektedir) veya psikolojinin ötesinde anlamında parapsikolojik diye tanımlamaktadır. Diğerleri ise bu olguları görme, işitme, koklama, dokunma ve tat almadan oluşan bilindik beş duyuya ilave bir duyu olan “altıncı duyu”nun tezahürleri diye kabul etmektedir. Çok sayıda farklı tanımlamanın kullanılmasının kafa karıştırıcı olduğu bir gerçek. Ve tüm bu tanımlamalar farklı anlamlar içeriyor. Psişik, “psyche” veya ruha bağlılığı ifade etmektedir. Bu tanım, meseleyi bir adım geriye götürüyor, çünkü hiç kimse ruhun, bu deneyimleri nasıl izah edebileceğini bilmiyor. Bu deneyimleri açıklayabilmek için ruhun beynin ötesine geçmesi gerekir. Ama nasıl? Duyuötesi algı tanımı meseleyi farklı kelimelerle yeniden ifade etmekten öteye geçmiyor. Bu olguların bilindik duyularla açıklanamayacağını söylemekle birlikte bunların nasıl açıklanacağını belirtmiyor.

Paranormal kelimesi normalin ne olduğu sorusunu gündeme getirmektedir. Gözetlenme duygusu ve telepati yaygın